

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Орлин Панайотов Дворянов, (СУ „Св. Климент Охридски“, ФНПП,
катедра „Визуални изкуства“), шифър 8.2.

на

дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
по направление 8.2. с научна специалност 05.08.04. „Изкуствознание и
изобразително изкуство“ с кандидат Биляна Валентинова Стоименова.

Тема:

**ДИЗАЙН НА ПЕЧАТНИТЕ ИЗДАНИЯ В БЪЛГАРИЯ В КРАЯ НА XIX И
НАЧАЛОТО НА XX ВЕК (1878 – 1944 г.)**

Дисертационният труд на Биляна Стоименова е насочен най-вече към изследване на основните въпроси свързани с областта на дизайна на печатни издания. Темата обхваща периода от Освобождението от османско иго до началото на историческия период обвързан със социализма. Намерението на Биляна Стоименова е да изследва и анализира различните аспекти на графичния дизайн като се започне от историческите корени на художественото оформление на книгите, средновековните български традиции при украсата на ръкописите и технологиите използвани през Българското възрождане. Разбира се докторантът уточнява, че при тези исторически периоди, както и при въпросите свързани с историческото развитие на буквените знаци и шрифтове споменати по-нататък в изследването, не може да става дума за дизайн разбран в съвременния смисъл на думата. От там и същностната част на дисертационния труд е насочена към проучването на широк кръг от литературни източници предлагащи информация за развитието на печатното дело в България, естетическите изисквания към шрифта, развитието на типографията и илюстрацията, важното включване на фотографията при оформлението на книгата и графичния дизайн на печатните издания и т.н. през посочения в заглавието на труда период. Значимостта на изследвания проблем не буди съмнение. В днешно време дизайна като цяло и графичния дизайн в частност са

приоритетни области в съвременното изкуство. Може да се каже също, че това са актуални области в комуникацията и общуването между хората в съвременното общество. Тез първа развитието на дизайна ще поставя нови въпроси и проблеми. Затова трудът на Биляна Стоименова, който представлява опит за едно обобщение на базата на множеството текстове разглеждащи различните аспекти на дизайна на печатните произведения свързан с определен период от българската история е навременен и необходим. Чрез обобщението си и направените изводи тя се стреми да даде своя собствен принос в изследваната област.

Тъй като **предмет** на труда се явява дизайнът на печатни произведения (книги, вестници, списания, обяви, реклами и др.) през периода 1878 – 1944 г. в България, целите, които си поставя докторантът са пряко свързани с изследването по темата. Бих казал, че те се отразяват във формулирането на отделните глави и точки на съдържанието. Тук за мен възниква въпросът за липсващото изброяване на конкретни задачи. Или по-точно мисля, че посочените цели са по-скоро задачите, а липсва конкретна формулировка на основните теоретична и практическа цели.

Що се касае до приложените методология и методи смятам, че те съответстват на изследователския характер на дисертационния труд. Биляна Стоименова прилага описателни и сравнителни методи за анализ на многобройните литературни източници, които ползва. Добро впечатление правят авторските обобщаващи изводи в края на всяка по-важна точка. Те са отделени в шрифтово отношение и това ясно ги разграничава от описанията. Лично на мен би ми се искало тези изводи да са малко по-разширени, което би изтъкнало още по-добре авторската позиция при анализа.

За приносния характер на дисертационния труд ключовото понятие е „**систематизация**“. Действително Биляна Стоименова е положила много целенасочени усилия за да проучи голям обем от тематично различни източници. Според мен тя е издирила и селектирала повечето значими трудове, написани от известни български изследователи работели сериозно през описвания период и в по-ново време. От значение също е, че се прави успешен опит да се установят връзки между отделните изследвания. В този смисъл дисертационния труд се явява конструктивна концепция, която е важна заявка за бъдещи изследвания от страна на авторката. Чрез тях постигнатата систематизация е възможно да се разшири и задълбочи. Както самата Стоименова отбелязва:

„Положени са основите за бъдеща научна изследователска работа във връзка с дизайна на печатните издания по време на тоталитарния режим и в епохата на съвременната демокрация – постижения и недостатъци.“

От списъка с публикации по темата се вижда, че Биляна Стоименова проявява траен и сериозен интерес в широката област на дизайна. Шестте публикации са направени през периода от 2011/12 г. до 2016 г. Всичките са следствия от участия с доклади на научни конференции проведени в НБУ, НХА и други научни форуми. При това по-голямата част имат пряка връзка с дисертационния труд, а останалите свързани с традиционните български облекла биха могли да се разглеждат като бъдещи допълнения към основната тема или да станат обект на отделно изследване. Посочени са и три изнесени презентации и съответстващите им доклади.

Вече споменах, че дисертационният труд е стойностен най-вече с убедително извършената систематизация. От опита ми в работата с докторанти съм установил, че това не се отдава лесно на всеки. Става обаче ясно, че това е силната страна в изследователската работа на Стоименова. Тя успява да овладее широкия тематичен диапазон и да поднесе на читателя един логично подреден и литературно изведен текст, в който подробностите не отвличат вниманието, а служат за акценти. В този смисъл моята препоръка е авторката да продължи и задълбочи изследователската си дейност и в бъдеще. Добро впечатление правят и подходящите и систематично подредени приложения на брой 137.

Забележките ми са свързани единствено с някои дребни технически грешки, които сякаш вече присъстват във всички дисертации, а и в печатните издания, но е добре да се избягват. Имам пред вид изпускането на букви и цифри, което превръща XVII-ти век в XII-ти или променя по комичен начин името на известен художник.

Като отчитам положителните качества на дисертационния труд и неговата несъмнена актуалност, предлагам без колебание на уважаемото научно жури да присъди на Биляна Валентинова Стоименова образователната и научна степен доктор.

гр. София

01.05.2018 г.

(проф. д-р Орлин Дворянов)